

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	stand van zaken regionaal-economisch onderzoek	TELEFOONNUMMER	+31633679242
DATUM	29-03-2022	E-MAILADRES	monique.roso@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-852987353-4489	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Monique Roso	TEAM	ECO
NUMMER PS	PS2022BEM	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk
COMMISSIE	Bestuur, Economie en Middelen		
BIJLAGE	-		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

De afgelopen jaren heeft de provincie Utrecht geïnvesteerd in regionaal economisch onderzoek. Het volgen van economische ontwikkelingen versterkt het aanpassingsvermogen en daarmee de doeltreffendheid van het economisch beleid. Deze statenbrief geeft ter kennisname een beeld wat voor type onderzoek onder meer wordt gebruikt in de beleidsbepaling, aan de hand van een aantal actuele ontwikkelingen. Achtereenvolgens zijn dat: een overzicht van de regionaal-economische monitor, het arbeidsmarktdashboard en de uitkomsten van het recent uitgevoerde koopstromenonderzoek 2021.

Inleiding:

In uw commissie BEM van 9 maart jl. is, bij de aanbidding van de resultaten van het koopstromenonderzoek via memo 2022BEM68, toelichting toegezegd op de stand van zaken van overig regionaal-economisch onderzoek. In Provinciale Staten is meermaals aandacht gevraagd voor goede monitoring en rapportage op indicatoren. De basis daarvoor vormt goed onderzoek. De verschillende vormen van onderzoek voeden het gesprek en de samenwerking met regionaal-economische partners, van ROM tot gemeenten en ondernemersverenigingen. Actuele informatie geeft de provincie Utrecht en onze partners de mogelijkheid om ontwikkelingen in een vroeg stadium te signaleren, kansen en bedreigingen te identificeren en interventies af te wegen waar nodig. Middels deze statenbrief wordt u op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot actueel regionaal-economisch onderzoek.

Provinciale databestanden en regionaal-economische monitor

De provincie heeft twee basisdatabestanden tot haar beschikking waarmee zij haar economisch beleid kan onderbouwen. Het eerste is het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR), een bestand waarmee de ontwikkeling van werkgelegenheid kan worden gemonitord op een hoog detailniveau. Door samenwerking tussen alle provincies is dit een landsdekkend bestand. De data worden verzameld via bedrijvenenquêtes, Handelsregister en betrouwbare derde bronnen, aangevuld met modellering. Ook voor gemeenten in onze provincie is PAR een essentiële bron. Het tweede is het Integraal Bedrijventerreinen Informatie Systeem (IBIS), dat wordt gevoed én gebruikt door gemeenten.

Sinds 2020 investeert de provincie in versterking van het regionaal-economisch onderzoek. Dat vertaalde zich in de coronacrisis sinds maart 2020 direct in de coronamonitor en het regionaal ondernemerspanel. Deze boden periodiek inzicht in de staat van de regionale economie en het bedrijfsleven en gaven duiding aan de data. Van de coronamonitor verschenen negentien edities, de peilingen vonden vier keer plaats. De gebundelde gegevens waren van groot nut voor zowel de provincie als de gemeenten en ondernemersverenigingen in onze regio. Via de website van de provincie is een beknopt [conjunctuurdashboard](#) beschikbaar, ook voor vroege signalering.

Momenteel investeert de provincie in een structurele online regionaal-economische monitor die aan de hand van circa 60 indicatoren een actueel beeld kan geven van de economie en de (brede) welvaart op gemeentelijk, regionaal, provinciaal en bovenregionaal niveau (provincie plus samenwerkingspartners Gooi & Vechtstreek en Foodvalley). Deze monitor wordt gekoppeld aan open data van o.a. het CBS, zodat gegevens zoveel mogelijk geautomatiseerd en frequent worden geactualiseerd. De monitor, ontwikkeld in overleg met regionale partners, is voor de zomer van 2022 operationeel. Ze staat niet op zichzelf: de frequente actualisatie van gegevens is aanleiding voor publicaties en workshops, ook met uw Staten, om cijfers te duiden en in een beleidscontext te plaatsen.

De regionaal-economische monitor is een van de belangrijke bouwstenen van de kennisinfrastructuur die ondersteunend is aan de vernieuwde samenwerking op regionaal-economisch gebied. In 2020 is de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region van start gegaan, in 2022 gevolgd door de vernieuwde Economic Board Utrecht (EBU). Met de monitor biedt de provincie Utrecht alle partners een collectieve economische kennisbasis: eenduidige monitoring en een gedeelde analyse. Deze vormen de basis voor (samenwerking in) beleid, innovatieprogramma's, community building, clustervorming, profilering en regionale lobby. Door gebruik en duiding met partners en experts in o.a. factsheets, SWOT-analyses, kennissessies, workshops en presentaties kunnen de gegevens uit de monitor ook worden vertaald naar handelingsperspectief. Hieruit zullen ook nieuwe kennisvragen naar voren komen.

Daarnaast wordt ieder kwartaal een overzicht samengesteld van relevant onderzoek van derden (onderzoeksupdate). Auteurs worden frequent uitgenodigd om hun bevindingen toe te lichten in (online) lunchlezingen voor medewerkers van provincie, gemeenten en regionale partners om zo bij te dragen aan de kennis voor beleid.

Hoofdpunten uit de onderzoeksupdate eerste kwartaal 2022

- * Het geactualiseerde Provinciale Arbeidsplaatsen Register laat zien dat het aantal werkzame personen tussen 1 april 2020 en 1 april 2021 is gestegen van 781.000 naar 797.300. Nadere analyses worden komende tijd opgesteld.
- * Uit de periodieke, regionale conjunctuurenquête van CBS/KvK/VNO/MKB/EIB komt naar voren dat bijna een derde van de Utrechtse ondernemers personeelstekort ziet als rem op groei van de onderneming. Dat is iets hoger dan het landelijke niveau (28%). De scherpe groei van deze groep ondernemers sinds medio 2021 lijkt nu af te vlakken. Het aandeel ondernemers dat problemen ondervindt door tekorten aan productiemiddelen (grondstoffen, materialen, ruimte) steeg van 3% in het eerste kwartaal 2021 naar 11%. Dat is onder het landelijk gemiddelde (14%).
- * Uit de vierde Covid-19 editie van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (TNO/CBS) blijkt dat 43% van de werknemers eind 2021 geheel of gedeeltelijk thuis werkte. Eenderde van hen wil dit blijven doen. Mensen die werkloos waren geworden, zijn in hoge mate bereid om een ander type baan te accepteren (90%) of naar een andere sector over te stappen (85%). Zestig procent had behoefte aan een werkgerelateerde cursus of opleiding.

De regionaal-economische monitor kijkt in vogelvlucht over de volle breedte van de economie, incl. innovatie, macro-economie en een aantal bredewelvaartsindicatoren. Daarnaast is er voor specifieke doelgroepen en doelen behoefte aan verdiepende monitors, zoals het arbeidsmarktdashboard en het Koopstromenonderzoek. De monitors verwijzen naar elkaar en vullen elkaar aan.

Arbeidsmarktdashboard

De provincie Utrecht heeft altijd een prominente rol gespeeld in het mobiliseren van kennis en informatie over de regionale arbeidsmarkt. Zo heeft de provincie enkele jaren geparticipeerd in het dataplatform ArbeidsmarktInZicht.nl. Dit platform had een belangrijke toevoegde waarde in het inzichtelijk maken van knelpunten op de arbeidsmarkt en hoe dit zich ontwikkelt. De licentie voor dit platform liep in 2021 af, en dit gaf voeding om de informatievoorziening opnieuw in te richten. Dit naar aanleiding van het besluit van Provinciale Staten d.d. 2 juni 2021 om de Human Capital Agenda (HCA) regio Utrecht (inmiddels agenda van Utrecht Talent Alliantie (UTA) als uitgangspunt te kiezen voor het provinciale onderwijs-arbeidsmarktbeleid tot en met 2027. Daarmee is de kennisbasis op deze beleidsopgave opgeschoven van beleidsontwikkeling naar beleidsuitvoering. Inzicht gedurende de uitvoeringsfase vraagt om meer dan enkel geregionaliseerde data over arbeidsmarktontwikkelingen voor beleidsontwikkeling en/of -sturing. Er is eerder een noodzaak aan monitoring en periodieke (4x per jaar) analyse/duiding van de UTA-ambities en doelstellingen, te weten: bevordering intersectorale mobiliteit, leven lang ontwikkelen vanzelfsprekend en beroepsbevolking digitaal vaardig. Dit heeft concreet geresulteerd in drie producten:

- 1.) Algemene arbeidsmarktinformatie (gelijk aan voorgaand dataplatform: <https://arbeidsmarktinzicht.nl/utrecht>)
- 2.) Monitoring Utrecht Talent Alliantie (datavisualisatie: <https://arbeidsmarktinzicht.nl/utrecht-talent-alliantie>)
- 3.) Magazine (analyse/duiding)

Het huidige arbeidsmarktdashboard is, na Europese aanbesteding, ontwikkeld door het consortium Etil B.V. en Panteia. Het dashboard richt zich primair op de partijen en mensen die betrokken zijn bij de uitvoering van de UTA-ambities. Het is nadrukkelijk de bedoeling om het dashboard gedurende de looptijd te verbeteren met aanvullende relevante indicatoren. Het magazine gaat vervolgens in op het handelingsperspectief van verbonden partijen binnen de UTA.

Koopstromenonderzoek 2021

Eenmaal per drie jaar houden provincies Noord-Brabant, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland gezamenlijk een koopstromenonderzoek om de ontwikkelingen in winkelgedrag en bezoek aan winkelgebieden te monitoren. Recent bent u geïnformeerd over de resultaten van het koopstromenonderzoek 2021. Deze is uitgevoerd door middel van een grootschalige enquête onder consumenten. Per winkelgebied zijn factsheets beschikbaar via de website www.kso2021.nl

De belangrijkste conclusies bestaan uit:

- De opmars van internetwinkelen, die we zagen bij eerdere koopstromenonderzoeken, zet door. Anno 2021 zijn in alle bestedingscategorieën - van boodschappen tot mode en interieur - de internetbestedingen verder toegenomen, zowel in absolute als in relatieve zin (als percentage van de totale detailhandelsbestedingen). Jongeren winkelen beduidend vaker online dan ouderen.
- In de Randstad namen de bestedingen in fysieke winkels (de 'toonbankbestedingen') in de recreatieve sector (aankopen in mode, luxe, vrije tijd) in 5 jaar tijd met ruim 10% af.
- De toonbankbestedingen bij winkels voor dagelijkse boodschappen en doelgerichte aankopen (zoals bouwmarkten, woonwinkels en tuincentra) stegen wel, maar duidelijk minder hard dan de onlinebestedingen.
- In de afgelopen vijf jaar (2016-2021) nam het aantal winkels in het onderzoekgebied met 9% af, opmerkelijk genoeg (en mogelijk als gevolg van de steunmaatregelen) met een vertraging in coronatijd. Het verlies aan winkels is ten dele gecompenseerd met horeca (+7,6%), vooral bezorgen/halen, lunchrooms en koffiebars en café-restaurants. Daarnaast weten we dat veel winkelaanbod ook verkleurt naar wonen en andere niet-publieksfuncties. De combinatie van winkels, horeca en andere leisurevoorzieningen is van groeiend belang voor het functioneren van centrumgebieden. Deze inzichten worden dan ook betrokken bij ons beleid om de vitaliteit van binnensteden te verbeteren.
- Uit de kooporiëntaties binnen gemeenten blijkt echter wel dat de oriëntatie op winkelgebieden over het algemeen afneemt, ten gunste van met name verspreide bewinkeling en online. Gemak, efficiëntie en ruimte lijken steeds belangrijkere randvoorwaarden voor de dagelijkse boodschappen.
- Het effect van Koop Lokaal is lang niet overal zichtbaar.

- In 2018 concludeerden we dat (naast het internet) de grootste binnensteden de enige winnaars waren, naast de kleine boodschappencentra. In 2021 zijn de grootste binnensteden juist de grootste verliezers. Corona, met de forse reductie van het aantal (internationale) toeristen en het grotendeels wegblijven van het kantoorpersoneel, was daaraan debet. De gemeente Utrecht vormt van de steden daarop de uitzondering.

Alle Utrechtse gemeenten beschikken over factsheets per gemeente om in detail te kunnen kijken naar de situatie van de veranderende koopstromen per winkelgebied. Er volgt binnenkort een bijeenkomst met de Utrechtse gemeenten waarin onderzoeksbureau I&O Research meer de diepte in gaat en inzoomt op de lokale situatie. I&O Research helpt bovendien individuele gemeenten met specifieke vragen.

Vervolprocedure / voortgang:

Provinciale Staten zullen worden geïnformeerd wanneer er nieuwe resultaten zijn uit het regionaal-economisch onderzoek.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen